

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 27.01.2005
KOM(2005)14 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Udkast til fælles rapport om social sikring og social integration

{SEK(2005)69}

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	3
1. Social sikring og social integration - hvordan skal vi reagere på udviklingen?	3
2. Fremme af den sociale integration.....	5
3. Pensioner og aktiv aldring.....	8
4. Centrale politiske budskaber	10

INDLEDNING

Lissabon-strategien skal fremme en model for bæredygtig udvikling for EU - en model, der hæver levestandarden for alle europæiske borgere, idet der ikke kun lægges vægt på økonomisk vækst, men frem for alt på social samhørighed og miljøbevarelse. Skal dette opnås, er det nødvendigt at forbedre koordineringsmekanismerne på EU-plan for at fremme sammenhængende og indbyrdes forstærkende foranstaltninger på det økonomi-, beskæftigelses- og socialpolitiske område.

Solid økonomisk vækst og stigende beskæftigelse er afgørende forudsætninger for de sociale sikringsordningers bæredygtighed, og større social samhørighed er - sammen med effektive uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer - en afgørende faktor for øget vækst. I denne forbindelse anbefales det i denne første fælles rapport om social sikring og social integration, at der gøres en indsats for at modernisere de sociale sikringsordninger gennem beslutsomme og troværdige reformstrategier.

Social integration og de nationale strategier til bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse har en vigtig plads i rapporten, som er baseret på de erfaringer, der er gjort som led i to runder med den åbne koordinationsmetode inden for social integration på EU-15-plan og i forbindelse med metodens vellykkede udvidelse i 2004 til også at omfatte de ti nye medlemsstater. Pensioner bliver også behandlet, dog knap så udførligt. Rapporten bygger i alt væsentligt på den fælles rapport om tilstrækkelige og bæredygtige pensioner fra 2003. Af andet materiale kan nævnes nyere arbejder fra Udvalget for Social Beskyttelse og resultaterne af bilaterale kontakter mellem Europa-Kommissionen og de nye medlemsstater forud for udvidelsen.

Denne fælles rapport er tænkt som et supplement til den fælles beskæftigelsesrapport og rapporten om de overordnede økonomiske retningslinjer og skal give en afbalanceret og samlet oversigt over de vigtigste udfordringer, som medlemsstaterne skal klare, hvis de vil nå de ambitiøse Lissabon-mål. Den bekræfter anbefalingerne i rapporten fra gruppen på højt plan af uafhængige eksperter (den såkaldte Wim Kok-gruppe), nemlig at der skal gøres mere for at gennemføre Lissabon-målene, og at det er nødvendigt med et stærkere politisk engagement på alle niveauer.

1. SOCIAL SIKRING OG SOCIAL INTEGRATION - HVORDAN SKAL VI REAGERE PÅ UDVIKLINGEN?

Et højt socialt sikringsniveau gør et samfund i stand til at hjælpe i nøden og til at afhjælpe og forhindre de værste og mest umenneskelige former for fattigdom. Velkonstruerede socialsikringsordninger bidrager også til økonomisk udvikling ved at skabe gunstige vilkår for økonomisk vækst, hvor borgerne og virksomhederne har den fornødne tillid til at forbruge og investere. Socialsikringsordninger af denne art letter strukturelle ændringer, da de afbøder de virkninger, som omstruktureringer har for arbejdstagerne. De skaber desuden en stabil samlet efterspørgsel gennem hele det økonomiske kredsløb og gunstige vilkår for et økonomisk opsving.

Skal de sociale sikringsordninger opfylde den nøglefunktion, de har i det europæiske samfund og den europæiske økonomi, skal de tage hensyn til samfundsudviklingen i øvrigt. Den kombination af demografiske, økonomiske og samfundsmæssige faktorer, der ligger bag - og også fremover vil ligge bag - strukturelle ændringer i EU, lægger pres på de sociale sikringsordninger, som løbende skal tilpasses og moderniseres.

De store ændringer i befolkningens alderssammensætning vil få betydelige konsekvenser for alle aspekter af social- og arbejdsmarkedspolitikken. Faldet i antallet af personer i aldersgruppen 0-14 år understreger, hvor vigtigt det er at skabe børnevenlige vilkår, herunder passende støtte til tidlig udvikling og grundlæggende uddannelse. Faldet i aldersgruppen 15-29 år gør det ekstra vigtigt at smidiggøre overgangen fra skole til arbejde. Den hurtige stigning i aldersgruppen 50-64 år øger vigtigheden af at fremme en aktiv aldring. Stigningen i aldersgruppen 65 år og over viser, at der snarest må gøres en indsats for at sikre tilstrækkelige og bæredygtige pensioner. Endelig vil stigningen i aldersgruppen over 80 år medføre et stigende behov for aldersbetinget sundhedspleje og langvarig pleje.

En højere nettoindvandring kunne bidrage til at modvirke den uligevægt, der er resultatet af sådanne demografiske ændringer, ved at udligne mangelen på arbejdskraft og ved - som led i pensionsreformer - at forbedre pensionssystemernes finansielle bæredygtighed. Samfundet vil dog kun kunne udnytte dette potentiale, hvis man får skabt de fornødne betingelser for at integrere indvandrerne på det officielle arbejdsmarked, og hvis man bliver i stand til at håndtere mellemkulturelle spændinger og at nedbryde hindringerne for den økonomiske og sociale integration af indvandrere.¹

De demografiske ændringer forstærkes af den mere generelle udvikling af de kulturelle værdier, de sociale kontakter, familiernes sammensætning og arbejdets art.

De sociale behov er blevet mere avancerede og forskellige, og der lægges stadig større vægt på livskvalitet og balance mellem arbejde og fritid. Den enkeltes valgfrihed har fået større betydning. Mangfoldighed har en udpræget etnisk dimension, særlig i de store byområder. Den stigende andel af kvinder i arbejdsstyrken kommer til udtryk i nye sociale behov (f.eks. behovet for pasningstilbud til børn, ældre og andre plejekrævende personer) og i et nyt udgangspunkt for den traditionelle ansvarsfordeling i hjemmet. Familiestrukturen har ændret sig markant med både mindre og stadig mere heterogene husholdninger, fordi færre danner par, og flere går fra hinanden. Resultatet er, at flere må gøre brug af andre former for støtte. Endelig er arbejdsmiljøet blevet langt mere omskifteligt og mindre homogent. Efterspørgselen efter høje kvalifikationer stiger løbende, samtidig med at der opstår mange job med lav produktivitet.

I et sådant foranderligt miljø skal de sociale sikringsordninger udformes, så de svarer til fremtidens økonomiske og sociale behov. Foranstaltninger til social integration er f.eks. ikke kun vigtige for at forebygge og bekæmpe fattigdom, men kan også bidrage til at øge arbejdskraften ved at udvikle folks arbejdsevne og sikre en fornuftig anvendelse af princippet om, at det skal betale sig at arbejde. De reformer, der skal sikre tilstrækkelige og bæredygtige pensioner, bør sigte mod at skabe de rette incitamenter til både at tilskynde arbejdstagerne til at blive længere på arbejdsmarkedet og arbejdsgiverne til at ansætte og holde fast på ældre arbejdstagere. Tilgængelige og bæredygtige sundhedssystemer af høj kvalitet spiller ikke kun en afgørende rolle ved bekæmpelsen af sygdomme og risikoen for social udstødelse, men også når det gælder om at fastholde en produktiv arbejdsstyrke.

---

¹ Kommissionen vedtog den 11.1.2005 en grønbog om en EU-metode til at styre økonomisk migration (KOM(2004) 881), hvori det beskrives, hvilke procedurer der er nødvendige for at kunne give økonomiske migranter tilladelse til lovlig indrejse og for at kunne udstede arbejds- og opholdstilladelser.

2. FREMME AF DEN SOCIALE INTEGRATION

2.1. Status over den sociale integration i de 25 medlemsstater

Bekæmpelsen af fattigdom og social udstødelse er fortsat en stor udfordring for Den Europæiske Union og medlemsstaterne. I EU er en lang række borgere berørt af fattigdom og social udstødelse: I 2002 levede over 68 millioner eller 15 % af EU's befolkning på fattigdomsgrænsen. Tallet varierede fra 10 % eller mindre i Tjekkiet, Sverige, Danmark, Ungarn og Slovenien til 20 % eller mere i Irland, Slovakiet, Grækenland og Portugal.

Risikoen for fattigdom er generelt væsentligt større for arbejdsløse, husstande med enlige forældre (primært kvinder), ældre, der bor alene (også især kvinder), og familier med flere plejekrævende. Børn synes at være mere udsatte for fattigdom: Børn, der vokser op i fattigdom, har hyppigere dårligt helbred, klarer sig dårligere i skolen og har større risiko for at blive arbejdsløse eller for at udvikle en antisocial adfærd. Der er også tegn på, at der er en sammenhæng mellem miljøforurening og social nød.

Fattigdomsrisikoen som mål viser kun en del af billedet. Nyere data illustrerer omfanget af den materielle nød, særlig i lande med en meget lav fattigdomsgrænse.

Fattigdom og materiel nød forstærkes ofte af, at de berørte ikke har mulighed for at deltage fuldt ud i det sociale liv, fordi de kun har ringe adgang til arbejdsmarkedet, uddannelse og erhvervsuddannelse, boligmarkedet, transport eller sundhedsvæsenet.

Beskæftigelse er en afgørende faktor for social integration - ikke kun, fordi det giver en indkomst at have arbejde, men også fordi det kan fremme den pågældendes sociale deltagelse og personlige udvikling og bidrager til at sikre en passende levestandard som pensionist gennem optjening af pensionsrettigheder. Med overgangen fra arbejdsløshed til beskæftigelse falder sandsynligheden for at blive udsat for fattigdomsrisikoen betydeligt. Desuden er velfærden endnu mere truet blandt arbejdsløse eller ikke-erhvervsaktive i den erhvervsdygtige alder, hvis ingen medlemmer af husholdningen har en erhvervsindtægt.

De statistiske data, der findes om fattigdom og social udstødelse på EU-plan, omfatter stadig ikke alle de mest udsatte grupper. Medlemsstaternes handlingsplaner for integration viser, at indvandrere, etniske minoriteter og romaer, handicappede, hjemløse, ofre for menneskehandel, mennesker, der er eller har været på plejehospital, og selvforsynende landmænd er udsat for ganske specifikke risici. Et andet vigtigt aspekt er koncentrationen af ugunstige omstændigheder i bestemte samfundsgrupper og geografiske områder (både by- og landområder), hvor folk trues af udstødelse som følge af dybt forankrede faktorer, der ofte videreføres fra generation til generation.

I årene umiddelbart inden indførelsen af den nye strategi var der et fald i den relative fattigdom. Gennemsnittet for EU (15 medlemsstater) faldt fra 18 % i 1995 til 15 % i 2000. En væsentlig årsag hertil er, at situationen har forbedret sig markant på arbejdsmarkedet. Der er nu en klar risiko for, at den seneste økonomiske afmatning, der er blevet ledsaget af stigende arbejdsløshed og et fald i antallet af jobmuligheder, gør, at flere udsættes for risikoen for fattigdom og social udstødelse, og at situationen forringes for dem, der allerede er berørt.

Udfordringen er endnu større i mange af de nye medlemsstater, hvor den hurtige økonomiske vækst ledsages af en omfattende omstrukturering af industrien og landbruget, der - medmindre der samtidig træffes passende tiltag til social integration - kan øge antallet af fattigdomstruede.

2.2. Politiske hovedprioriteringer

Et positivt resultat af indsatsen for at fremme social integration har været, at det er blevet klarere, hvilke politiske hovedprioriteringer der ligger til grund for indsatsen for at bekæmpe fattigdom og social udstødelse, hvilket fremgår af de politiske modeller, de enkelte medlemsstater fastlægger. Der er *syv politiske hovedprioriteringer* på EU-plan:

1. *Øget deltagelse på arbejdsmarkedet:* De fleste medlemsstater har dette som det øverste punkt på dagsordenen. Konkret skal det opnås ved at udvide den aktive arbejdsmarkedspolitiske indsats og sikre en bedre sammenhæng mellem tiltagene inden for socialsikring, livslang læring og arbejdsmarkedsreformerne, så de virker gensidigt forstærkende.
2. *Modernisering af de sociale sikringsordninger:* Dette indebærer at sikre, at alle har adgang til tilstrækkelige og bæredygtige sociale sikringsordninger, og at ydelserne til dem, der er i stand til at arbejde, er et reelt incitament, der tilskynder dem til at arbejde, og giver tilstrækkelig sikkerhed til, at folk kan tilpasse sig til udviklingen.
3. *Afhjælpning af ugunstige forhold på uddannelses- og erhvervsuddannelsesområdet:* Her gælder det primært om at sikre, at folk ikke forlader det formelle uddannelses- og erhvervsuddannelsessystem for tidligt, at lette overgangen fra skole til arbejde, særlig hvis man har ringe kvalifikationer, at forbedre adgangen til uddannelse og erhvervsuddannelse for ugunstigt stillede grupper og at integrere disse grupper i de almindelige systemer samt at fremme livslang læring, herunder e-læring, for alle. Der er bred enighed om, at der skal investeres mere og mere effektivt i menneskelig kapital i alle aldre.
4. *Udryddelse af børnefattigdom:* Dette anses for et vigtigt skridt i bekæmpelsen af den fattigdom, der går i arv fra generation til generation. Her lægges der særlig vægt på at sætte hurtigt ind, at tilbyde vanskeligt stillede børn tidlige uddannelsesinitiativer og at sikre børnefamilier bedre indkomststøtte og bistand. Flere lande gør desuden mere og mere for at fremme børns rettigheder i forbindelse med politikudviklingen.
5. *Adgang til anstændige boliger:* I nogle medlemsstater gøres der en indsats for at forbedre boligstandarden, mens der i andre lægges vægt på behovet for at afhjælpe mangelen på sociale boliger for udsatte grupper. Flere medlemsstater er i gang med at udvikle mere integrerede modeller til at bekæmpe hjemløshed.
6. *Bedre adgang til kvalitetsydelser:* Hertil hører at forbedre adgangen til sundhedsydelser, langvarig pleje, sociale ydelser og transport, at forbedre betingelserne i lokalmiljøet og at investere i hensigtsmæssige infrastrukturer. Det er også vigtigt at udnytte mulighederne ved ny ikt, der er tilgængelig for alle, og at forhindre udelukkelse fra it-samfundet.
7. *Bekæmpelse af forskelsbehandling og bedre integration af etniske minoriteter og indvandrere:* Skal den omfattende udstødelse, som visse grupper i samfundet, især romaerne, er offer for, bekæmpes, er det nødvendigt at forbedre adgangen til almindelige ydelser og muligheder, at håndhæve lovgivningen om forbud mod

forskelsbehandling og at udvikle målrettede strategier for at afhjælpe bestemte situationer.

For at kunne gennemføre disse prioriteringer skal medlemsstaterne udvikle integrerede og koordinerede strategier på lokalt og regionalt plan, særligt i de by- og landområder, hvor flere ugunstige forhold gør sig gældende på én gang. De pågældende strategier bør være afstemt efter de lokale forhold og inddrage alle relevante parter. Det er også vigtigt at sikre, at der tages hensyn til kønsaspektet i forbindelse med alle prioriteringerne for at fremme lige muligheder for mænd og kvinder.

2.3. En skærpet indsats for at fremme social integration

Medlemsstaternes indsats for at udvikle og gennemføre nationale handlingsplaner for integration viser tydeligt, at man er indstillet på at øge bestræbelserne på at bekæmpe fattigdom og social udstødelse. Navnlig har det stærke politiske engagement, som EU-10-medlemsstaterne har lagt for dagen, sat fornyet skub i processen og mere generelt fremhævet den åbne koordinationsmetodes betydning.

Medlemsstaterne går meget forskelligt til værks alt efter deres udgangsposition, deres sociale sikringsordning og deres erfaring med at fastlægge strategier til bekæmpelse af fattigdom. De fleste medlemsstater har udviklet en samlet model til bekæmpelse af fattigdom og udstødelse, der dækker en lang række politikområder. De institutionelle tiltag, der er truffet for at tage hensyn til social integration ved fastlæggelsen af nationale politikker, forstærkes. Der gøres en øget indsats for at sikre en indbyrdes koordinering mellem forskellige ministerier og andre instanser, så der opnås en mere integreret løsningsmodel. Endelig gøres der mere for at inddrage de vigtigste berørte parter (arbejdsmarkedets parter, ngo'erne og virksomhederne).

Samlet set har den åbne koordinationsmetode i forbindelse med social integration hidtil været et nyttigt bidrag, der skaber et godt grundlag for videre tiltag. EF-handlingsprogrammet til bekæmpelse af social udstødelse har i denne forbindelse ydet et væsentligt bidrag ved at fremme undersøgelser, peer-gruppe-evalueringer, overnationale udvekslingsprojekter og netværkssamarbejde på EU-plan. Det er dog også klart, at der må gøres meget mere både på nationalt plan og på EU-plan, hvis man skal nå det overordnede mål for indsatsen til fremme af social integration, nemlig at skabe afgørende resultater i bestræbelserne på at udrydde fattigdom senest i 2010. I dette øjemed bør medlemsstaterne:

- *Etablere en stærkere kobling til den økonomiske politik og beskæftigelsespolitikken:* Denne kobling skal forstærkes, navnlig ved at øge gennemsigtigheden med hensyn til, hvilke budgetressourcer der skal til for at nå målene i de nationale handlingsplaner for integration, og hvordan strukturfondene anvendes til at gennemføre målene for social integration.
- *Styrke gennemførelseskapaciteten:* Dette omfatter at styrke den administrative og institutionelle kapacitet (herunder social sikring, sociale ydelser og instrumenter til at vurdere ligestillingsaspektet), at sørge for en bedre koordinering mellem de enkelte regeringsafdelinger og -niveauer (nationalt, regionalt og lokalt) og at forbedre mekanismerne til at inddrage de berørte parter.
- *Koncentrere sig om de centrale spørgsmål og fastsætte mere ambitiøse mål:* Det ville forbedre processen markant, hvis medlemsstaterne angav, hvilke spørgsmål der er afgørende for dem, og hvis de fastsatte kvantitative resultatmål for dem.

Der bør føres tilsyn med og aflægges beretning om fremskridtene med at nå målene. De medlemsstater, der på visse områder halter bagefter, kunne med fordel overveje at anvende de resultater, som medlemsstaterne med de bedste resultater har skabt, som benchmark.

- *Styrke overvågningen og evalueringen af politikken:* En afgørende faktor for at opnå bedre resultater er at indføre mere effektive redskaber til at overvåge og evaluere virkningen af de enkelte foranstaltninger. I denne forbindelse bør alle berørte parter inddrages, herunder arbejdsmarkedets parter, og der bør rettidigt udvikles relevante data.

På EU-plan bør Kommissionen og Rådet:

- *Sikre, at der i alle EU-politikker tages mere hensyn til målene for social integration:* Det er afgørende at tage hensyn til social integration ved fastlæggelsen og gennemførelsen af EU-politikker for at sikre, at de støtter den nationale indsats for at fremme social integration. Dette vil blive understøttet ved at udvide den åbne koordinationsmetode til også at omfatte sundhedspleje og langvarig pleje for at sikre tilgængelige og varige ordninger af høj kvalitet.
- *Gøre øget brug af de muligheder, som den åbne koordinationsmetode giver for at bidrage til effektive resultater:* Udvekslingen af god praksis skal suppleres med en gennemsigtig fastlæggelse af god og dårlig praksis, hvis den skal være til reel nytte for medlemsstaterne i forbindelse med politikudformningen. De fælles indikatorer bør spille en afgørende rolle i denne forbindelse.
- *Sikre, at strukturfondene også fremover spiller en afgørende rolle ved fremme af social integration:* Det bidrag, strukturfondene kan yde, særlig Den Europæiske Socialfond, med hensyn til at bekæmpe fattigdom og social udstødelse, skal forstærkes og udnyttes fuldt ud. Den afgørende rolle, strukturfondene spiller, skal tages i betragtning ved drøftelserne om de fremtidige finansielle overslag for 2007-2013.
- *Videreudvikle de fælles indikatorer og forbedre datakilderne:* Indikatorerne og den tilgrundliggende statistiske kapacitet er ganske vist blevet forbedret, navnlig takket være indførelsen af statistikker over lønforhold og levevilkår (EU-SILC), men der er stadig mangler ved den rettidige tilvejebringelse af data og dataenes relevans, hvad der vanskeliggør en sammenlignende analyse. Det er navnlig nødvendigt at tage bedre hensyn til den flerdimensionale side af social udstødelse og fattigdom.

3. PENSIONER OG AKTIV ALDRING

3.1. Bæredygtighed og tilstrækkelighed - en udfordring for pensionssystemerne

Medlemsstaterne har længe været klar over, hvilke konsekvenser den demografiske aldring har for løbende finansierede pensionsordninger. I mellemtiden er de også ved at erkende, hvilke udfordringer dette også indebærer for opsparingsbaserede ordninger. Situationen kræver pålidelige reformer, der tager sigte på at sikre tilstrækkelige ydelser fremover på et finansielt bæredygtigt grundlag. I forbindelse med Lissabon-strategien blev den åbne koordinationsmetode indført på pensionsområdet for at fremme sådanne reformer, der er rettet mod fælles mål på tre hovedområder: tilstrækkelighed, finansiell bæredygtighed og modernisering for at tage hensyn til samfundsmæssige ændringer.

Den første fælles rapport om tilstrækkelige og bæredygtige pensioner viste, at de fleste EU-15-medlemsstater allerede har gjort betydelige fremskridt med hensyn til at begrænse stigningen i de offentlige pensionsudgifter. Flere medlemsstater har efterfølgende vedtaget yderligere reformer. Den næste runde af de nationale strategirapporter kommer til at indeholde en ny vurdering af fremskridtene, herunder i EU-10-medlemsstaterne.

Det blev understreget i den fælles rapport, at bæredygtighed og tilstrækkelighed er uadskillelige størrelser. De fremtidige pensionssystemer kan (også fremover) kun sikre tilstrækkelige pensioner, hvis de er finansielt bæredygtige, og hvis de er tilpasset til ændringerne i samfundet. Hertil kommer, at der, hvis pensionssystemerne ikke sikrer pensionisterne en tilstrækkelig indkomst, vil opstå yderligere omkostninger, f.eks. større sociale udgifter. Det bliver derfor en stor udfordring at sikre finansiell bæredygtighed uden at sætte tilstrækkeligheden på spil.

Den fælles rapport viste også, at mange reformer med henblik på at begrænse fremtidige udgiftsstigninger også omfattede tiltag til at bekæmpe fattigdom ved at forbedre den garanterede mindsteindkomst for ældre. Nogle af reformerne vil føre til en betydeligt lavere dækningsgrad i de lovbestemte pensionsordninger. Det kan give store problemer med hensyn til tilstrækkeligheden i fremtiden, hvis medlemsstaterne ikke får folk til at blive på arbejdsmarkedet længere og letter adgangen til supplerende pensionsrettigheder.

3.2. Længere arbejdsliv og øget privat pensionsopsparing - de to vigtigste politiske modtræk

Moderniseringen af de sociale sikringsordninger kan være med til at få folk til at udsætte deres tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Det er vigtigt, at der før den almindelige pensionsalder eller før ophør af det sædvanlige arbejdsliv kun udbetales pension til mennesker, der rent faktisk er ude af stand til at tjene til livets ophold, eller som accepterer en forsikringsteknisk reduktion af den udbetalte pension. Pensionssystemerne bør samtidig åbne mulighed for at opspare større pensionsrettigheder ved at blive på arbejdsmarkedet i længere tid. En højere pensionsalder er således det afgørende redskab til at skabe balance mellem tilstrækkelighed og finansiell bæredygtighed.

En undersøgelse foretaget af Udvalget for Social Beskyttelse har vist, at de vigtigste former for tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet - især førtidspensionsordninger, ydelser ved arbejdsløshed og invalideydelser - gennemgås kritisk i de fleste medlemsstater. Samtidig tilbydes pensionister flere muligheder for at øge deres indkomst, dels et pensionstillæg ved udsættelse af pensioneringen, dels mulighed for at kombinere lønindkomst og pension (gradvis pensionering eller deltidsarbejde efter pensionering). I mange medlemsstater er alle reformmuligheder dog langt fra udnyttet.

Udvalget for Social Beskyttelse ser også på de private pensionsordningers rolle. De fleste medlemsstater forventer, at private pensioner som led i arbejdsmarkedspensionsordninger eller personlige pensionsordninger vil spille en større rolle i fremtiden, selv om de offentlige ordninger fortsat vil være pensionisternes vigtigste indtægtskilde i næsten alle lande. Private pensionsordninger kan gøre pensionssystemerne endnu mere komplekse, både i sammenhæng og på individuelt niveau. Det vil derfor være nødvendigt at udvikle omfattende informations- og overvågningssystemer og at afklare sammenhængen mellem de private ordninger og de offentlige finanser, særlig med hensyn til den skattemæssige behandling af private ordninger, og samspillet mellem private pensionsydelser og offentlige indkomstgarantier til pensionister. Det er også meget vigtigt med oplysning til

den enkelte, så han rustes til at træffe vanskelige valg med langvarige konsekvenser for hans indkomst og levestandard.

3.3. Modernisering af pensionssystemerne

Tilstrækkelige og rimelige pensioner for alle kan kun opnås, hvis pensionsordningerne er tilpasset til den enkeltes skiftende behov. De skal tage højde for de stadig mere forskellige beskæftigelsesformer og for bestræbelserne for mere ligestilling. Desuden skal der tages hensyn til spørgsmålet om gode styreformer, særlig nødvendigheden af at basere reformerne på solid information og bred enighed.

Moderniseringen af pensionssystemerne og de sociale sikringsordninger i almindelighed skal også ses som et afgørende element i opfyldelsen af målene i Lissabon-strategien. Skal udfordringen med befolkningens aldring imødegås, er det nødvendigt at anlægge et nyt syn på de traditionelle livscyklusmodeller, hvor de faser, hvor uddannelse, arbejde og pleje står i centrum, går mere og mere over i hinanden. De sociale sikringsordninger skal tilpasses til sådanne forandringer og frembyde muligheder og incitament for folk til at udnytte fordelene ved en dynamisk økonomi og et dynamisk arbejdsmarked optimalt.

4. CENTRALE POLITISKE BUDSKABER

- Det er en væsentlig forudsætning for vækst, beskæftigelse og social samhørighed, at den sociale sikring forbedres med hensyn til dens tilstrækkelighed. Et længere arbejdsliv og højere beskæftigelse bør fortsat være hoveddrivkræfterne bag moderniseringen af den sociale sikring. Sociale sikringssystemer, der tilgodeser den enkeltes stadig skiftende behov igennem hele livet, vil desuden gøre det lettere at forvalte nye risici.
- Den planlagte udvidelse af den åbne koordinationsmetode til også at omfatte sundhedspleje og opstramningen af alle processer inden for social sikring og social integration i 2006 bør på EU-plan udnyttes til at sætte øget fokus på gennemførelsen og på synergieffekter på hele området. Dette bør ske som led i den åbne koordinationsmetode på området social sikring og med respekt for de særlige forhold, der gør sig gældende på de enkelte områder, dvs. inden for integration, pensioner, sundhed og langvarig pleje.
- For så vidt angår social integration, tyder de hidtidige resultater på, at der ganske rigtigt kræves både vedholdenhed og et højt ambitionsniveau: vedholdenhed, fordi det kræver en samordnet indsats, der rækker ud over 2010, at afhjælpe årsagerne til fattigdom og udstødelse, og et højt ambitionsniveau, fordi princippet om fælles handling fra alle berørte parter side i EU nu er fast forankret.
- Foranstaltningerne til fremme af den sociale integration skal ganske vist tilpasses til de forskellige udfordringer, der er i medlemsstaterne, men flerdimensionale metoder prioriteres fortsat højt. De tiltag, der hidtil er iværksat, bekræfter, at flere af de vigtige politiske prioriteringer var relevante. En fokusering herpå kan bidrage til at afhjælpe nogle af de mest presserende problemer, f.eks. at forebygge børnefattigdom, at støtte plejekapaciteten i familien, at fjerne uligheder mellem mænd og kvinder, at bekæmpe hjemløshed og at skabe nye muligheder for at integrere etniske minoriteter og migranter.

- Evalueringen i 2005 bør tage udgangspunkt i resultaterne med henblik på at forberede en ny runde med den åbne koordinationsmetode efter 2006. Medlemsstaterne og Kommissionen bør navnlig vurdere, hvordan de nationale strategier kan gøres mere effektive ved at fastsætte mål, benchmark og indikatorer, at skabe en bedre kobling til den økonomiske politik og beskæftigelsespolitikken, at sikre effektive overvågnings- og evalueringsordninger og at gøre brug af strukturfondene, herunder Den Europæiske Socialfond. Det bør også undersøges, i hvilken udstrækning de nationale strategier har formået at inddrage lokal- og regionalregeringerne, arbejdsmarkedets parter og andre berørte parter og at bidrage til at skabe øget opmærksomhed om det alvorlige problem, som fattigdom og social udstødelse er.
- Skal Lissabon-strategiens mål om konkurrenceevne, beskæftigelse og social integration nås, er det nødvendigt at få mennesker i beskæftigelse igen, at holde arbejdstagerne i arbejde, at forbedre deres beskæftigelsesegnethed og at få flere ud på arbejdsmarkedet. Lissabon-strategien står stadig over for enorme udfordringer i et udvidet EU, især når man betragter de forhold, der gør sig gældende for de mennesker, der er udstødt fra arbejdsmarkedet. På baggrund af de erfaringer, der drages af den åbne koordinationsmetode i forbindelse med integration og af den europæiske beskæftigelsesstrategi, bør Kommissionen i 2005 høre arbejdsmarkedets parter, medlemsstaterne og alle øvrige relevante berørte parter om, hvorvidt det er nødvendigt med yderligere tiltag på EU-plan - og hvis ja, hvilke - for at imødekomme disse udfordringer.
- På pensionsområdet er det stadig en vigtig udfordring i hele EU at holde ældre arbejdstagere i arbejde. Spørgsmålet bør prioriteres højt i reformprocessen for at sikre pensionssystemernes tilstrækkelighed og finansielle bæredygtighed i fremtiden. Stigningen i den forventede levetid vil kræve en yderligere hævelse af den alder, hvor folk trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet, og dermed også en gradvis afskaffelse af forskellige incitamentter til tidlig pensionering. Medlemsstaterne bør undersøge, hvilken rolle de sociale sikringsystemer spiller med hensyn til at fremme et længere erhvervsaktivt liv.